

Svetový deň vody: v Bratislave odhalili pamätnú tabuľu obetiam povodní v Bratislave

Bratislava, 22.03.2017

Dnešný Svetový deň vody si Slovenský vodohospodársky podnik, š.p. (SVP) pripomína odhalením pamätnej tabule obetiam povodní v Bratislave. Dunaj, najväčšia rieka pretekajúca územím Slovenska, počas posledných stáročí spôsobila mnohokrát povodeň so značnými škodami na majetku i životoch. Protipovodňové opatrenia, ukončené v roku 2010, priniesli obyvateľom Bratislavy pocit väčšej bezpečnosti pred hrozbami povodní. Vďaka týmto opatreniam, napriek mimoriadne vysokej hladiny Dunaja, bola Bratislava pred ničivými následkami povodní uchránená.

Slávnostné odhalenie tabule obetiam povodní v Bratislave sa uskutoční za prítomnosti štátneho tajomníka ministerstva životného prostredia SR Norberta Kurilla, námestníčky primátora Bratislavy Iveta Plšeková, zástupcu arcibiskupského úradu a riaditeľa Odštepného závodu Bratislava SVP Jozefa Dúcza.

Dunaj patrí medzi najväčšie rieky, ktoré pretekajú cez územie Slovenska. Za posledných 500 rokov sa vyskytlo viac ako 100 povodní, ktoré spôsobili veľké materiálne škody a vyžiadali si aj ľudské obete. Presný počet obetí Dunaja v Bratislave nie je známy, z kroník a historických záznamov však predpokladá, že išlo o stovky ľudí.

SVP, ako správca vodných tokoch realizoval v rokoch 2006 až 2009 protipovodňovú ochranu mesta Bratislava, ktorá výrazným spôsobom minimalizuje riziko vzniku škôd v našom hlavnom meste. Už v roku 2013, počas historicky najvyšších prietokoch na Dunaji, sa ukázala funkčnosť týchto opatrení a Bratislava neutrpela výraznejšie škody.

„Pamätník má omnoho väčší význam. Nepripomína len ľudí, ktorí zahynuli. Zároveň by nám mal pripomínať, že boj proti povodňam nestojí a nepadá len na priehradách. Každý z nás sa môže stať pomyselnou hrádzou proti budúcim katastrofám. Ak zvolí šetrnejší a zodpovednejší prístup k životnému prostrediu,“ vyhlásil László Sólymos, minister životného prostredia.

„Vodohospodári na Slovensku už stáročia bojujú s negatívnymi dôsledkami veľkej vody. Pevne verím, že protipovodňové opatrenia, ktoré sme realizovali v Bratislave v roku 2011, zabránia podobným tragédiám, ako to bolo v minulosti“, povedal generálny riaditeľ SVP Stanislav Gáborík.

História povodní v Bratislave:

Prvými údajmi o veľkých povodniach na našom území v dávnej minulosti sú len znaky napr. kulminačných hladín na zachovaných budovách a zmienky v archívnych dokumentoch. Najstaršie stopy o povodni na našom najväčšom toku – Dunaji sú z roku 1012, neskôr z rokov 1210, 1344, 1466 a 1499, o ktorých sa možno domnievať, že dosiahli parametre povodní z rokov 1899 a 1954, teda povodní, o ktorých už máme informácie zásluhou pravidelného merania vodných stavov, ktoré sa začalo na sklonku 19. storočia.

Za najväčšiu povodeň za ostatných 500 rokov sa považuje povodeň z augusta 1501, ktorá bola spôsobená abnormálnymi zrážkami v celom povodí horného Dunaja. V Bratislave bola pravdepodobne najväčšia povodeň v r. 1516. Označenie výšky kulminačnej hladiny na pilieri Vydrickej brány je zároveň najstaršou zachovanou povodňovou značkou na území Slovenska. Najznámejšia povodeň v 18. storočí bola na začiatku novembra 1787, označovaná aj ako „dušičková povodeň“. Po povodni z roku 1501 sa považuje na Dunaji za druhú najväčšiu.

Celé 19. storočie bolo poznamenané ľadovými povodňami, pri ktorých nahromadené ľadové kryhy spôsobia zápchu a vzdújú hladinu. Osudnou pre Bratislavu bola tá z 5. februára 1850, vyžiadala si 6 obetí na ľudských životoch. Jedna zo zachovaných povodňových značiek na rohu Laurinskej a Uršulínskej v historickom jadre mesta sa nachádza 182 cm nad úrovňou chodníka, čo znamená 1123 cm na vodočte Bratislava (pre porovnanie je to o 132 cm viac ako pri kulminácii povodne v auguste 2002). Povodeň spôsobila obrovské škody, pretrhala hrádze a skôr, ako ich stihli opraviť, ďalšia povodeň o tri roky neskôr spustošila Žitný ostrov. V marci 1947 zaplavila Bratislavu jedna z najhorších povodní v histórii Slovenska. Prírodná pohroma si vyžiadala evakuáciu obyvateľstva, poničila domy a zdevastovala polia.

Búrlivá voda so sebou v priebehu 20. storočia viackrát odnášala všetko, čo jej prišlo do cesty. Jednou z najdesivejších záplav bola ľadová povodeň z roku 1947. Marcové topenie ľadov spojené s príchodom jari považovali ľudia za nebezpečné od nepamäti a svoju stopu zanechalo aj na brehoch Dunaja. V roku 1947 povodeň zatopila starú Petržalku a obyvatelia museli byť evakuovaní.

V novodobej histórii boli najväčšie povodne v roku 1954 a 2002. Tú druhú si ešte dobre pamätáme. V marci 2002 sa na Dunaji vyskytla z hydrologického hľadiska významná povodňová situácia, ktorá bola spôsobená rýchlym topením snehu a výdatnými zrážkami v nemeckom a rakúskom povodí Dunaja. V Devíne kulminoval Dunaj 24. marca 2002 pri hladine 829 cm a prietoku 8 644 m³/s. Intenzívne zrážky začiatkom augusta 2002 na území Nemecka a Rakúska dramaticky ovplyvnili hladinu Dunaja aj na území Slovenska. Podľa prvých prognóz hrozilo zaplavenie intravilánu Bratislavy, no transformáciou povodňovej vlny ešte nad naším územím, včasným odborným vykonaním protipovodňových zabezpečovacích prác a dobrou manipuláciou na sústave vodných diel Gabčíkovo, prietok bol udržaný v medzi hrádzových priestoroch. Kulminácia Dunaja nastala v Devíne 16. augusta o 02:00 hod. pri hladine 945 cm a prietoku 10 500 m³/s, v Bratislave v ten istý deň o 04:00 hod. pri hladine 991 cm a prietoku 10 370 m³/s. Vysoká hladina Dunaja spôsobila aj spätné vzdutie na

dolnom úseku rieky Morava, kde došlo k čiastočnému zaplaveniu miestnych častí Devínska Nová Ves a Devín.

Povodňové značky

Povodeň spôsobuje svojimi negatívnymi účinkami veľké škody a ľudské nešťastia. No na druhej strane predstavuje unikátny prírodný fenomén, ktorý poskytuje odborníkom cenné informácie, ktoré je potom možné pretransformovať do štúdií, projektov a mnohých ďalších opatrení zameraných na zmiernenie, elimináciu alebo dokonca i využitie katastrofických efektov povodní v budúcnosti. Za posledných 500 rokov bolo na Dunaji historicky zaznamenaných asi 100 ničivých povodní. Známejšie sú povodne z rokov 1501, 1516, 1526, 1721, 1787, 1837, 1897, 1899, 1929, 1954, 1956, 1965, 1975, 1991, 2002. Špecifickým druhom povodní sú ľadové povodne, ktoré majú väčšinou iba miestny charakter. Vznikajú rapidným lokálnym vzduťím vody spôsobeným bariérou nahromadeného ľadu v koryte toku. Najstaršia historicky známa ľadová povodeň v Bratislave je z roku 1455. Ďalšie ľadové povodne boli v rokoch 1526, 1721, 1775, 1809, 1813, 1847, 1850, 1901, 1928, 1947 a 1956.

Prevažná väčšina poznatkov o týchto povodniach pochádza z dobových prameňov: z kroník a archívov miest a obcí, z tlače, z nepriamych informácií o hospodárskych aktivitách po ničivých povodniach, a pod. Napodiv skúpe informácie o historických povodniach staršieho dátá pochádzajú z odbornej literatúry.

Z ľadovej povodne z 5. februára 1850 je v centre Bratislavy doteraz zachovaných 5 autentických historických povodňových značiek:

- na Laurinskej ulici,
- na rohu Laurinskej a Uršulínskej ulice,
- na nároží Primaciálneho paláca,
- na priečelí veže Starej radnice
- na budove Slovenskej národnej galérie (vodné kasárne).
-

Značky (kamenné tabuľky, resp. rysky na kamennom obklade) aj po realizovaných rekonštrukciách fasád budov v historickom centre mesta boli umiestnené späť v pôvodnej výške a sú aj predmetom pamiatkovej ochrany. S výnimkou povodňovej značky na Laurinskej ulici, ktorá je z neznámych dôvodov osadená nižšie, sú všetky umiestnené na úrovni kóty 139, 65 m. n. m. B.p.v.

Povodňové značky označujú úroveň hladín historických povodní, povodní s katastrofálnymi následkami alebo iným spôsobom významnými, v mestách, na pamätných a historických stavbách, v miestach zvýšeného ohrozenia za povodne. Dôležitým kritériom pre výber lokality je tiež požiadavka dlhodobej životnosti a stability objektu, na ktorý sú upevňované.

Na vzdušnej strane protipovodňového múrika v tesnej blízkosti vodočtu v Bratislave je umiestnená povodňová značka kulminácie augustovej povodne 2002. (Obr. 1)

Povodňové značky sú v prvom rade svedkami histórie. Súčasné progresívne metódy a technológie slúžiace protipovodňovej ochrane síce už nie sú v takej miere odkázané na ich vypovedaciu hodnotu tak, ako tomu bolo kedysi. Napriek tomu historické povodňové značky

majú značnú váhu pri hodnotení významnosti novodobých povodní. Ich význam tkvie tiež vo osvetovom a varovnom efekte adresovanom širokej verejnosti.

Možno konštatovať, že základná informovanosť o povodňovej problematike v poslednom čase rastie. No napriek tomu prax signalizuje, že zvyčajne si ľudia uchovávajú v pamäti účinky povodní pomerne krátko. Vnímavosť „povodňovej pamäti“ verejnosti však veľmi názorne môžu oslovovať práve povodňové značky. Konfrontujú totiž „hmatateľnú“ históriu s dnešnou realitou. Príkladom môžu byť povodne v rokoch 1965 a 2002 - a medzi nimi takmer dve generácie obyvateľov podunajského regiónu, ktoré nemali možnosť na vlastné oči vidieť také vysoké hladiny a presvedčiť sa, že vody Dunaja tu hore naozaj boli - napríklad v auguste r. 2002 už nad úrovňou nábregia v centre Bratislavy.

Doplňujúca informácia pre médiá:

Slovenský vodohospodársky podnik, š. p. bol založený v roku 1997. Vznikol spojením štyroch štátnych podnikov – Povodie Dunaja, Povodie Váhu, Povodie Hrona a Povodie Bodvy a Hornádu.

SVP, š. p. spravuje vodné toky v dĺžke 32 738 km, 287 vodných nádrží, 2 811 km ochranných hrádzí a kanálovú sieť v dĺžke 1 812 km, takisto je prevádzkovateľom Vodného diela Gabčíkovo. Celková plocha povodí je 49 015 km².

Organizačne je tvorený Podnikovým riaditeľstvom so sídlom v Banskej Štiavnici, štyrmi odštepnými závodmi (Bratislava, Piešťany, Banská Bystrica a Košice) a jednotlivými správami povodí.

Odštepný závod Bratislava

- *Závod Dunaj*
- *Závod Gabčíkovo*
- *Správa povodia Moravy*
- *Správa vnútorných vôd Komárno*
- *Správa vnútorných vôd Šamorín*

Odštepný závod Piešťany

- *Správa povodia horného Váhu*
- *Správa povodia stredného Váhu 1*
- *Správa povodia stredného Váhu 2*
- *Správa povodia dolného Váhu*
- *Správa povodia hornej Nitry*
- *Správa povodia dolnej Nitry*

Odštepný závod Banská Bystrica

- *Správa povodia horného Hrona*
- *Správa povodia stredného Hrona*
- *Správa povodia dolného Hrona a povodia dolného Ipľa*
- *Správa povodia horného Ipľa*
- *Správa povodia Slanej*

Odštepný závod Košice

- *Správa povodia Hornádu a Bodvy*
- *Správa povodia Bodrogu*
- *Správa povodia Laborca*
- *Správa povodia Dunajca a Popradu*